

Võinete demonstratsioon vananenud meel

Besti operid Karlsruhe "Euroopa kultuuripäeval"

Karlsruhe organisatorid pole tõesti säästnud vaeva oma kultuuri-
 maastiku korraldamisel. Veel kunagi pole "Euroopa kultuuripäevi" nii
 suurejooneliselt, ~~skrupulööselt~~ paljude kiitvate eliteadetega, et-
 te valmistatud, kui nüüd Badenis 10. korda peetavaid, sedapuhku Eesti-
 le pühendatud. Balti vabariigil oli Karlsruhe vöimalus esimeseks
 laiahaardeliseks enesehõlmitamiseks ja selletõttu ei tahtnud võõrus-
 tajad ka milleski võlgu jääda. Maa ja linna poolt ühiselt koostatud
 eelarve kasvas kahekordseks, kuni 1,7 miljoni Marga võrra. Sääraselt
 toetatuna otsustasid külalised küllusega üllatada, kusjuures kvanti-
 teet pidi asendama kvaliteeti. Rohutu koosseisuga (ligi 300 inimest)
 avas võõrusetendus "Estonia" teater Badeni Riigiteatris Besti Vaba-
 riigi presidendi Arnold Rüütli kohalolekul, nagu riiklik ⁴ sündmus ^{e.}
 See, mis järgnes, oli vene teos: Mussorgski rahvaoper "Kovanštšina",
 milles kujutatakse lõiku vene ajaloost.

Lavastaja, samuti Venelane Boriss Pokrovski, asetas teose pisut
 tolmunud lavale (dekoratsioonid Viktor Volskilt) ja juhatas Karlsruhe
 publiku truuksõnalikult operimausooni kaudesse regioonidesse.
 Nii aegumult ei tarvitsenuks välja pakkuda kooride etteasteid, ar-
 nastuseteema pigem kõrvalist liini ja vürst Novanski mehiseid int-
 riige. Ka muusikaliselt ja vokaalselt valmistas etendus pettumuse.
 Eri klas juhatas orkestrit ilma vajalike dramatilisete kontuurideta.
 Religiöossed koorid kõlasid sügavalt ja kaunilt, aga tegevuslikes
 etseenides oli koor ebataäps ja nõrk. Lauljatest küündis vaid suu-
 repärane bass Mati Palm Dossifeina esile. Teo kaiste vürst Novans-
 kina oli oma ^{laululise} ~~karakterbassiga~~ karakterbassiga vastuvõetav, teised solist-
 tid näitasid aga vaid pühilikku keekpära.

Erilise huviga ootasid karlsruhelased eesti operiteatrigi õpetaja
 Tulk põhineb tõsieluloolä 17. sajandist, mille alusel õpetess Aino Kal-
 las ja kirjanik Jaan Kross kirjutasid libreto. Besti helilooja Edu-
 ard Tubina muusika ei reeda külli, et teos sündis alles 1971. aastal.
 Oma tonaalsete seoste ja paljude stiililiste mõjutustega esindab
 partituur sajandivahetuse moderni. ⁹ ~~Janfeki~~ suuna kõnedeklamatsioon
 seguneb Puccini sulava hirmsa ja veristide efektse kõlavõiasusega.
 Kohati mõjutavad "Tristani" resinistsentsid kiivuselini motiivitre-
 ditsiooni.

Teises osas langeb teos venitatud melodramatissai. Seal pöörab heli-
 looja muretult ümber kohtustseeni Richard Straussi "Sõnaahtrast nai-
 sest", mis samuti kõnetekstidega, kuid koomiline. See kompositsioonili-

- 2 -

ne konglomeraat täiendatud tuttavlike dramaturgiliste rekvisiitidega, ei moodustanud ainulist torvikut.

Jälle ei täitunud ootused ei muusikalis-vokaalse ega lavastusliku tõlgitsuse osas. Vello Pähna poolt juhitud ^{kaalutletult} "Astonia" teatri orkester võitles pidevalt intonatsiooniprobleemide ja häälestuse ebahõlpsusega. Teo Maiste, kes kehastas vana pastor Paulus Lempeliust, piirdus arisova parandoga, kusjuures helikõrgustel polnud enam mingit tähtsust. Tema abielunaisi kehastas Mariika Kõrsalu kipse tremoliga. Aruamud abispetajal Jonas Kõrpele läks erootiline pöösia hääle kõlavõimsuses kaduma.

Lavastaja Arne Miku misanetseenid on liiga lihtsakoeliselt vähendatud ja Ingrid Aguri dekoratsioonid liigutava vanaisalikkusega detailideesse uppuvad. Esindustükina kultuurilise isolemise vallas ei saa see vaanened ooper eestlastele küll häid teenoid osutada, kui mitte arvestada seda tohutu lünga täitena Eesti teel läände.

Rüdiger Krohn

Stuttgarter Zeitung 11.4.1992